

"שלום באמצעות עוצמה": דרכה של ארצות הברית נגד האיום העולמי המתהווה

יעקב בנג'ו | 24 ביוני, 2025 | גיליון 1997

מאמר זה ממסגר מחדש את המציאות הגלובלית הנוכחית: ארצות הברית לא עומדת בפני סכסוך אזורי, אלא מאבק מכריע על הסדר העולמי. חמש מדינות – רוסיה, סין, צפון קוריאה, איראן וקטאר – מאתגרות באופן מתואם את ההגמוניה האמריקאית, תוך שימוש בלוחמה כלכלית, קיברנטית וקוגניטיבית, דינמיקה שארצות הברית מתקשה לעיתים קרובות להבין במלואה. איראן, החוליה הפגיעה אך המסוכנת ביותר, מגיחה כאיום גרעיני שישנה באופן בלתי הפיך את מאזן הכוחות העולמי ויגביל את השפעת ארצות הברית. בעוד אירופה נדחקת במידה רבה לשוליים, ארצות הברית לבדה נושאת באחריות לפעול באופן נחרץ למען האינטרס שלה, תוך היצמדות לתפיסת "שלום באמצעות עוצמה" של רונלד רייגן על פני בדלנות מסוכנת. כישלון לפעול כעת נגד איום מתפתח זה יערער באופן קריטי את היציבות האסטרטגית ארוכת הטווח של ארצות הברית, ויסכן את ביטחונה ושגשוגה הן מבחינה פנימית והן מבחינה חיצונית.

ארצות הברית מוצאת את עצמה בעיצומה של מערכה עולמית חדשה – לא מלחמה במובן המסורתי של טנקים וקווי חזית, אלא מאבק מקיף על שליטה, רעיונות והשפעה. מולה עומד גוש מתואם של חמש דיקטטורות: רוסיה, סין, צפון קוריאה, איראן וקטאר. מדינות אלה מאחדות כוחות, בגלוי ובסתר, במודע ובלא מודע, בניסיון לערער ואף למוטט את הסדר הליברלי-דמוקרטי שארצות הברית בנתה מאז מלחמת העולם השנייה.

זהו קונפליקט שונה באופן מהותי מהעימותים של המאה ה-20. הוא אינו עוסק בבריתות פורמליות, אלא בפעולה מסונכרנת, מתואמת ובלתי רשמית. כלי העבודה שלהן מגוונים: הכלכלה העולמית, רשתות חברתיות, טכנולוגיה מתקדמת, שרשרות אספקה – ואמצעים פסיכולוגיים, קוגניטיביים ופוליטיים רבי עוצמה. מאז פלישת רוסיה לאוקראינה, העולם נכנס לשלב חדש: תחרות אסטרטגית הפכה לזירה מבצעית מתמשכת, שבה לוחמה מתנהלת גם בסייבר, בקוגניציה ובסחר.

שני צירים, מטרה אחת: פירוק הסדר האמריקאי

אחד ממקורות הבלבול של המערב טמון במבנה הלא-מוצהר של האיום. בפועל, שני צירים משלימים פועלים בו-זמנית נגדו, כל אחד בשיטה שונה, אך שניהם מכוונים לאותה מטרה: פירוק הסדר האמריקאי.

- **הציר הרציונלי-אטוריטרי:** בהובלת סין ורוסיה; זהו קונפליקט על משאבים, טכנולוגיה ומבנה העוצמה הבינלאומי. סין מקדמת מודל של קפיטליזם אטוריטרי בפיקוח המדינה, חוזרת לשווקים מערביים ומשתלטת על תשתיות אסטרטגיות. רוסיה, באמצעות לוחמה היברידית והשפעה פוליטית, מבקשת לפרק את נאט"ו ואת הביטחון העצמי של אמריקה. צפון קוריאה משתלבת כעומק אסטרטגי עבור רוסיה, ושחקנית פרוקסי עבור סין.

- **הציר הרדיקלי-אסלאמיסטי:** בהובלת איראן וקטאר, ציר זה מציג אתגר מובהק ומורכב. איראן פועלת בגלוי ובכוח, תחת תפיסת עולם שיעית רדיקלית המבקשת לכפות את השריעה כאידיאל אנושי אוניברסלי. קטאר, לעומת זאת, כמדינה סונית התומכת ומארחת את האחים המוסלמים, נוקטת בשיטה שקטה ומתוחכמת יותר: היא מממנת ומקדמת אינטיפאדה אידיאולוגית עולמית נגד ערכים אמריקאיים, תוך שימוש במוסדות חברה אזרחית, אקדמיה ותקשורת של העולם החופשי באופן מניפולטיבי. למרות ההבדלים הדוקטרינריים והיריבות ההיסטורית ביניהן (איראן השיעית מול קטאר הסונית והאחים המוסלמים), קיים שיתוף פעולה אסטרטגי בולט, ולעיתים קרובות סמוי, בין שני הזרמים הללו במסע האידיאולוגי המשותף שלהם נגד ערכי ארצות הברית והסדר העולמי.

שני צירים אלה מתכנסים – אידיאולוגית, כלכלית וצבאית – עם מטרה אחת: לכרסם בביטחון העצמי של ארצות הברית ולהציע סדר חברתי חדש לאנושות, בין אם תחת משטר אטוריטרי או משטר דתי אסלאמי רדיקלי.

איראן: החוליה שעדיין ניתנת לניתוק – קו הגבול של ההגמוניה האמריקאית

מבין חמש הדיקטטורות, איראן היא החוליה הפגיעה ביותר – והיחידה שארצות הברית עדיין יכולה לפעול נגדה בכוח ולנטרל אותה לפני שהיא הופכת לאיום בלתי הפיך. לרוסיה, סין וצפון קוריאה כבר יש נשק גרעיני; לאיראן – עדיין לא. אם איראן אכן תחצה את הסף הגרעיני, ייווצר לראשונה ציר גרעיני עולמי עוין נגד ארצות הברית. ארבע מדינות גרעיניות, שכל אחת מהן מונעת על ידי בוז לחופש, לדמוקרטיה ולסדר האמריקאי, יכתיבו אז את הכללים.

לכן, המאבק על תוכנית הגרעין האיראנית אינו רק אתגר מזרח תיכוני, אלא קו שבר גלובלי מכריע. הוא מסמן את הגבול בין המשך המנהיגות הגלובלית האמריקאית לבין כניסה לעידן

חדש שבו דיקטטורות גרעיניות מכתובות את כללי המשחק. עידן כזה יפגע קשות בביטחון הלאומי של ארצות הברית:

- **ערעור ההגמוניה וההשפעה האמריקאית:** ציר דיקטטורי גרעיני ידחוף את ארצות הברית ממרכזי קבלת ההחלטות הגלובליים ויפחית את יכולתה לעצב את העתיד לטובת האינטרסים שלה ושל בעלות בריתה.
- **אי יציבות מוגברת ותפוצת נשק גרעיני:** איראן גרעינית תרגיש חסינה וחופש לפעול באופן תוקפני, מה שיוביל למרוץ חימוש גרעיני קטלני במזרח התיכון ויגביר באופן דרמטי את הסבירות לסכסוכים אזוריים שעלולים להסלים במהירות לאיום גלובלי.
- **איום ישיר על אינטרסים אמריקאיים חיוניים:** גם ללא איום גרעיני ישיר על אדמת ארצות הברית, קיומו של ציר גרעיני עוין יפחית את כושר התמרון האסטרטגי של וושינגטון, יחייב השקעות חסרות תקדים בתחום ההגנה, ויסכן בעלות ברית קרובות של ארצות הברית באזורים רגישים – סכנה שעלולה לגרום את ארצות הברית לעימותים לא רצויים.
- **פגיעה בשגשוג הכלכלי העולמי:** חוסר יציבות ביטחונית עולמית, שיבושים בנתיבי סחר ואספקת אנרגיה, ומרוצי חימוש יפגעו קשות בכלכלה העולמית, ובהשלכה ישירה – בשגשוג הכלכלי של אזרחי אמריקה.

ההבנה ש"כללי משחק שמוכתבים על ידי דיקטטורות גרעיניות" הם דבר רע באופן מהותי לאמריקה היא קריטית. בעוד שקטאר, כשחקן שלילי, יכולה להיות מטופלת באמצעים כלכליים ורגולטוריים, טיפול בארבע האחרות ידרוש עוצמה צבאית אמיתית. כל גישה בדלנית, המבקשת לצמצם את מעורבות ארצות הברית בעולם בשם "אמריקה תחילה", צפויה להשיג את ההפך: היא תותיר ואקום כוח שיתמלא במהירות על ידי שחקנים עוינים, תגביר סיכונים ותפחית את יכולתה של ארצות הברית להגיב כאשר האיום כבר נמצא בפתח ביתה. מניעת השגת יכולת גרעינית צבאית על ידי איראן אינה רק סוגיה אזורית, אלא השקעה אסטרטגית בביטחון, ביציבות ובשגשוג ארוכי הטווח של ארצות הברית.

עת לאמריקה: מנהיגות בעידן של אתגרים כפולים

ארצות הברית היא המעצמה היחידה המסוגלת – ומחויבת – לעצור את ההתקדמות המסוכנת של הכוחות הדיקטטורים. זה לא רק עניין של אינטרס אסטרטגי, אלא קביעת גורלה של אמריקה בעידן עתידי של מלחמות קשות בעולם לא יציב. בניגוד לדעות בדלניות, יש להבין כי "שלום באמצעות עוצמה", כפי שהדגיש רונלד רייגן, הוא המפתח לביטחון אמריקאי, בניגוד מוחלט ל"שלום באמצעות בדלנות", שהוכיח את כישלונו ההיסטורי. גורלה של אמריקה הוא להיות שחקן מפתח בעולם, והיא אינה יכולה להרשות לעצמה לסגת.

מערב אירופה, כפי שטוען הסופר הבריטי דאגלס מאריי בספרו "מותה המזור של אירופה", איבדה את הרצון והיכולת להגן על ערכיה. היא נסוגה לעוצמה רכה, תלויה כלכלית, וחסרת שיניים. מלחמת רוסיה-אוקראינה הדגימה זאת בחדות: ללא תמיכה אמריקאית, קייב הייתה נופלת, ואירופה הייתה מוצאת את עצמה בעימות גרעיני ישיר. כיום, מערב אירופה הולכת ודומה יותר ל"איש החולה על הבוספורוס" – כינוי שהבריטים נתנו לאימפריה העות'מאנית ערב קריסתה.

עם זאת, נקודה מכרעת היא שארצות הברית אינה נדרשת לסייע לבעלות בריתה אם הן אינן עוזרות לעצמן ונוקטות עמדה ברורה. לחץ מצד מובילי דעת קהל תחת הסיסמה "אמריקה תחילה" מדגיש כי כל מעורבות אמריקאית חייבת להיות ממוקדת באינטרס הלאומי שלה. ובכל זאת, האינטרס האמריקאי דורש פעולה: קריסת הסדר העולמי, או מתן לגיטימציה לדיקטטורות גרעיניות לקבוע את הכללים, יפגעו קשות בביטחון, בכלכלה וביציבות של ארצות הברית. מניעת תרחיש כזה, למרות הנטל, היא השקעה הכרחית בשימור עוצמתה ומעמדה הגלובלי של אמריקה.

ארצות הברית: קרב כפול בחזית הפנימית והחיצונית

ברור שארצות הברית ירשה בעיות בשתי חזיתות קריטיות: האחת היא החזית הפנימית, שבה היא נאבקת עם זהותה ולכידותה החברתית. השנייה היא החזית החיצונית, שבה היא נאלצת להתמודד עם ציר הולך ומתרחב של דיקטטורות עוינות ואתגרים גלובליים מורכבים. אסור לנצח בחזית אחת ולהפסיד באחרת; ארצות הברית חייבת לנצח בשתייהן. ביטחון ועוצמה פנימית הם תנאי הכרחיים למנהיגות אפקטיבית בזירה החיצונית, ומעורבות יזומה ומונעת אינטרסים בזירה הבינלאומית חיונית לשמירה על שגשוגה וביטחונה של האומה האמריקאית פנימה.

רגע ההחלטה: הדילמה הכפולה של אמריקה

העולם נע, והוא לא מחכה לאמריקה. זהו מאבק כולל – הן בזירה הפנימית והן בזירה החיצונית. ניסיון למזער אותו, או להתעלם מאחד ממרכיביו, פירושו להחליש את כוחה של אמריקה מול אויביה ולסכן את עתידה.

ארצות הברית ניצבת מול דילמה מרכזית: האם היא מעדיפה להתמודד עם איראן מרוסנת – אך עם יכולת גרעינית זמינה – או לפעול במכה אסטרטגית שתחזיר את ההרתעה האמריקאית ותיצור אפקט דומינו מרתיע גם כלפי שאר הציר? זהו רגע הבחירה – להוביל או להיגרר? לפעול, או רק לצפות מהצד – ובסופו של דבר לגלות שהכאוס יגיע לפתח ביתה?

ארצות הברית יכולה וחייבת לנצח בשתי החזיתות. היא חייבת לפעול כעת, בנחישות ובתבונה, כדי להבטיח את שגשוגה, ביטחונה ומעמדה המוביל בעולם.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט